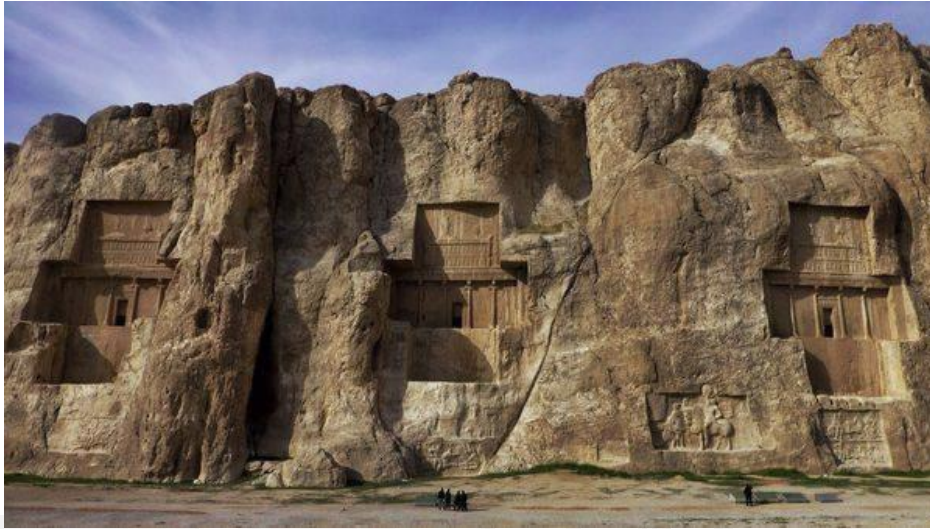

استوره و آیین، آرامگاه سران، فرهنگ و مهرازی

آرامگاه همه شاهان هخامنشی چه در پارسه و چه در نقش رستم برابر نمونه ای یکسان ساخته شده است: الف) همه بر بلندای کوه است.

ب) نمای بیرونی آن همانند چلیپا یا صلیب است.

آرامگاه کورش نیز گونه‌ای دیگری از همین روش است؛ کوهواره ای ست که تن شاه را نه بر زمین که زیر آسمانه (سقف) آن نهاده اند*.

*نک به گیرشمن، رمان: هنر ایران، ترجمه عیسی بهنام، دو جلد، ج ۱، چاپ ۲، تهران،

در بینش ایرانی کوه پدیده ای ست ورجاوند و جایگاه ایزدان و ایزد شدگان و بغان و تا کنون دو کوه را در پهنه ایران به همین شناسه می شناسیم؛

-کوه بَغستان (بیستون) در کرمانشاه

-کوه پرستشگاه «شَمی» در بختیاری

شایسته یادآوری ست که ایزدان از هستیهای مینوی اند که در ردهء پس از «آمِشاسپندان» جای دارند. هرچند واژهء ایزد در ادب فارسی کاربرد خدا یافته است.

باور به ورجاوندی کوه در برخی جاهای ایران همچنان بر جاست، همچنانکه مردان بختیاری هنگام کوچ بهاره به سردسیر به «زردکوه»، بلندترین کوه آن سرزمین، که می رسند دست راست را بر سینه می نهند و بر آن درود فرستاده می گویند:

ای کُه زرده سلامت ای کُنم!

شاهان و سران در بینش ایرانی از ایزدان شمرده می شدند و از همین روی در زندگی و مرگ از کوه آمده به کوه باز می گشتند. گرشاه، شاه کوه پاژنام کیومرث نخستین انسان و نخستین شاه است. سیاوش از بلندای کوه می آید و در داستانها کورش هخامنشی و اردشیر بابکان هر دو نوجوانی را در کوه سپری کرده اند.

چلیپا بر آرامگاه شاهان هخامنشی نشانه ای ست سراسر برای دریافت روشن جایگاه سران و بزرگان در فرهنگ ایرانی؛

چلیپا نماد خورشید است و خورشید هم گردونهء ایزد مهر است و هم پیماندار او. نیک می دانیم که ایزد مهر سرنمونه (Archetype) هستی و رفتار مردانه * است و شاهان و سران جانشینان ایزد مهرانند بر زمین.

*نک به «مردان بختیاری» در سه بخش در همین گروه.

